

Sveriges Ornitologiska Förening

BirdLife Sverige

Partner i BirdLife International

Mark- och miljööverdomstolen
Svea Hovrätt
Rotel 0602
Svea.avd6@dom.se

Mål nr.
M2630-14 060202

Torslanda 2014-05-24

Yttrande över Örndalen Exploatering ABs överklagan angående dispens från artskyddsförordningen för anläggande av en skid- och turistanläggning i Skorvdalen (Örndalen) Härjedalens kommun.

Yrkande

Sveriges Ornitologiska Förening – BirdLife Sverige (fortsättningsvis SOF) motsätter sig klagandens yrkande om ändring av Mark- och miljödomstolens dom 2014-02-24 i mål nr M 1713-13. SOF hänvisar härvid till vad vi tidigare anfört i förhandlingarna i Mark- och miljödomstolen och vill därtill anföra nedanstående.

De omständigheter som Örndalen Exploatering AB anger som skäl för ändring av Mark- och miljödomstolens dom är:

- Exploateringen av Skorvdalen är ett allt överskuggande allmänintresse
- Det finns ingen alternativ lokalisering
- Bevarandestatus för kungsörn hotas inte

Allt överskuggande allmänintresse

I Mark- och miljödomstolens dom har en ingående analys av begreppet "tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse" gjorts. Där konstateras att ett allmänt intresse i normalfallet endast kan vara allt överskuggande om det är ett långsiktigt intresse, och att kortsiktiga intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar inte kan vara tillräckliga för att väga upp det långsiktiga intresset av att bevara arter. Mark- och miljödomstolen konstaterar att begreppet "andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse" ska ges en restriktiv tolkning och kraven på det överskuggande allmänintresset måste sättas högt. Dispensmöjligheten bör därför förbehållas fall där ett mycket påtagligt allmänintresse gör sig gällande mot naturvårds- och bevarandointresset.

I domen konstateras också att "det inte visats vara det enda exploateringsbara området i Härjedalens kommun. En fortsatt satsning på turism utesluts inte om inte den aktuella etableringen kommer till stånd. Andra etableringsområden och förtätning av befintliga etableringar kan medföra motsvarande förutsättningar för fortsatt turistisk exploatering."

SOF konstaterar också att den primära målsättningen med exploateringen av Skorvdalen är att insatt kapital skall förräntas och som alla sådana projekt är kalkylernas osäkerhet på en annan nivå än vid ett anslagsfinansierat projekt. Hur många nya årsarbeten som projektet Örndalen kan generera är avhängigt en rad faktorer där konjunkturutveckling och klimatförändring är några. Hänsyn bör också tas till de senaste årens vikande liftkortsförsäljning och överetableringen av fritidstomter i fjällvärlden. Som alla huvudsakligen privatfinansierade projekt finns också en risk att Örndalen Exploatering AB går i konkurs vilket torde stå i motsatsförhållande till "tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse".

Exploateringen av Skorvdalen har beskrivits som den första stora nysatsningen i fjällvärlden på många år och kommer enligt exploatören att locka många turister och ge många arbetstillfällen. Om de turister som kommer att besöka Örndalen verkligen är "nya" turister eller om de lockas över från andra turistanläggningar har exploatören inte kunnat visa. Om det senare gäller kommer arbetstillfällen att flyttas mellan anläggningarna och inga nya arbetstillfällen skapas. SOF vill i det sammanhanget peka på en exploatering i Härjedalens grannkommun Älvdalen. Där finns projektet Himmelsfjäll som startades 2007, invigdes i februari 2011 och var planerat till 18 liftar, 30 nedfarter, 10 000 bäddar och 500 årsarbeten. På samma sätt som Örndalen har man framhållit att det gäller en åretruntsatsning, visat på synergieffekter med den närliggande anläggningen Idrefjäll och att kommunen är en viktig samarbetspartner. Vad har hänt på drygt tre år? Man har avverkat skogen till ett tomtområde och huggit upp liftnedfarter. Man har färdigställt två korta nedfarter och en lift. Vid de andra nedfarterna har man inte tagit bort stubbar och stenar och inga liftar har monterats. En del vägar har byggts och Älvdalens kommun har dragit vatten och avlopp. Ingen centrumanläggning har uppförts och det planerade hotellet har inte påbörjats. Den planerade sammanbindningen med Idrefjäll talar man inte längre om. Idag arbetar det ca två personer inom området.

Det finns inga garantier för att exploateringen av Skorvdalen blir mer lyckosam än Himmelsfjäll. Projekten är mycket lika varandra men med den stora skillnaden att det inte finns något örrevir vid Himmelsfjäll.

Alternativ lokalisering

Liksom Mark- och miljödomstolen gjort i sin dom konstaterar SOF att det inte visats att Skorvdalen är det enda exploateringsbara området. Exemplet Himmelsfjäll indikerar att det fortfarande kan göras exploateringar i fjällvärlden utan konflikt med naturvårdsintressen. I överklagandet från Örndalen Exploatering AB framhålls det korta avståndet till Mälardalen. Avståndet mellan Stockholm och Skorvdalen är exakt det samma som mellan Stockholm och Himmelsfjäll. Från västra delen av Mälardalen är det något närmare till Himmelsfjäll.

Vi vill också erinra om försiktighetsprincipen (2 kap 3 § miljöbalken). Bolaget har i sitt lokaliseringförslag inte tagit hänsyn till denna princip som är grundläggande vid val av lokalisering.

Bevarandestatus för kungsörn

SOF hänvisar i första hand till våra tidigare inlagor i ärendet där Kungsörnens bevarandestatus har varit ett huvudområde.

I Mark- och miljödomstolens dom bedömer man sannolikheten som stor att kungsörnarna skulle överge reviret om skidanläggningen byggs. Till följd härav skulle exploateringen leda till skada och ett förstörande av kungsörnarnas nu aktuella fortplantningsområde och viloplats, varför uppförande av anläggningen skulle stå i strid med 4 § artskyddsförordningen. SOF delar denna uppfattning. Vi vill också informera om en tänkbar utveckling i reviret. Kungsörnarna är mycket trogna sina revir. För att kunna genomföra lyckade häckningar behöver de känna sitt revir mycket väl. Vid störningar i mindre delar av reviret kan de eventuellt utvidga sitt revir åt annat håll om det är möjligt med tanke på grannrevir. Vid störningar inom större del av reviret och nära boplatserna föreligger risk att reviret överges. Det finns inget som tyder på att ett kungsörnspår som övergett ett revir kan etablera sig i ett nytt område. Det är också möjligt att paret försöker att fortsätta leva i reviret men utan att göra häckningsförsök. Kungsörnar lever länge, ofta 20-25 år och när den ena örnen i ett par försvinner ersätts den i normalfallet med en yngre örn som tidigare inte ingått i ett revirhävande par. Paret förnyas på så sätt successivt med en fågel i taget. I ett revir som p.g.a. exploatering inte längre är av sådan kvalitet att det ger underlag för förnyring kan paret ändå finnas kvar i många år och därefter kan en ensam örn finnas kvar i ytterligare flera år utan att kunna locka till sig en partner. Kontrollprogram i exploaterade kungsörnrevir kan därför visa att reviret

fortfarande är besatt och ge en falsk bild av att exploateringen inte medfört några negativa konsekvenser. Ett exempel på ett övergivet revir är det som var Skorvdalens grannrevir i norr. Det reviret inskränktes alltmer av den successiva utbyggnaden av skidanläggningen i Vemdalskalet och när nya liftar och nedfarter kom alltför nära boplatsen övergavs reviret.

I Mark- och miljödomstolens dom anges, angående örnarna i Skorvdalen att det är "ostridigt att en lyckad häckning genomfördes i reviret under 2012." Vi kan meddela att en lyckad häckning även genomfördes 2013. En unge ringmärktes och den har avlästs vid en utfodringsplats i Dalsland i januari 2014.

När det kommer till bedömning av påverkan måste alltid en helhetsbedömning göras. Då är det inte bara en enskild påverkansfaktor som ska beaktas. Hänsyn måste också tas till kumulativa effekter.

Sammanfattning

Som SOF tidigare konstaterat uppfylls inte lokaliseringsprincipen (2 kap 6 § miljöbalken) med den föreslagna lokaliseringen. Bolaget har inte kunnat motivera varför detta område är det lämpligaste för denna storskaliga turismsatsning. Bolagets motivering till lokalisering utgår i stället från vad som är bästa lokaliseringen utifrån besöksnäringens utveckling i länet.

SOF har i sin tidigare överklagan 2013-06-15 utvecklat sin syn på kungsörnens skydd i Sverige och EU samt varför en anläggning för alpin skidåkning inte kan vara skäl för dispens från artskyddsförordningen. Mark- och miljödomstolen har med väl underbyggda domskäl kommit fram till samma sak: "Mark- och miljödomstolen anser sammantaget att det i målet inte visats att allmänintresset av en exploatering av Örndalen är av sådan påtaglig vikt att tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse kan anses föreligga." Därmed gäller artskyddsförordningens 4 § om förbud att avsiktligt störa de häckande kungsörnarna och det är inte möjligt att kompensera med skydds- och försiktighetsåtgärder. Argumentering från Örndalen Exploatering AB angående att bevarandestatus för kungsörn inte är hotad är därför av underordnat intresse. SOF:s sakskäl i sin överklagan till Mark- och miljödomstolen om den negativa utvecklingen för kungsörn i Sverige gäller dock fortfarande och Örndalen Exploatering AB har inte anfört något bärande argument mot dessa.

Dennis Kraft
Ordförande
e-post: dennis.kraft@BirdLife.se
Tel. 0706-38 09 85